

13. Програма економічних реформ “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/content/ker-program.html.
14. Рудченко О. Ю., Шкільняк М. М. Вдосконалення управління державним сектором в Україні // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3(15). – С. 47-51.

Петришина Н. В. Государственный сектор в условиях модернизации экономики Украины.

В статье исследованы государственный сектор экономики Украины в условиях ее модернизации. Рассмотрены актуальные проблемы функционирования государственного сектора и комплекс мероприятий по повышению его эффективности в экономике Украины.

Ключевые слова: Государственный сектор, государственные предприятия, модернизация, проблемы государственного сектора.

Petryshyna N. V. Public sector in the modernization economy of Ukraine.

The article examines the public sector of economy of Ukraine in its modernization. Actual problems of the public sector and the range of measures to improve its efficiency in the economy of Ukraine.

Keywords: The public sector, state-owned enterprises, upgrading, problems of the public sector.

УДК 330.341.424

Унтмоале Ю. В.
Інститут економіки та прогнозування НАН України

КОНЦЕПЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПОРЯДКУ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕХІДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

У статті узагальнені принципи господарського порядку та доведено необхідність використання концепції господарського порядку для аналізу та дослідження перехідних економічних систем. Визначено принципи формування конкурентного порядку в трансформаційній економіці.

Ключові слова: конкуренція, концепція господарського порядку, перехідна економіка, трансформаційна економіка.

Перехідний період для України супроводжувався глибокою трансформаційною кризою, оскільки була зруйнована стара економічна система. Сьогодні країна ще також лишається в складному економічному становищі, хоча і зроблено певні істотні кроки щодо модернізації економічної системи. Проте, мабуть, ніхто зараз не буде заперечувати, що Україна все ще знаходиться в перехідному стані. Інша справа, що ще й досі різні кола дослідників та політичні партії не можуть визначитися, до яких саме держави та суспільства ми прагнемо перейти. Відсутність чіткої відповіді на це питання, певна невизначеність в реалізації якоїсь конкретної концепції, наслідки світової кризи, спірність питань про основні риси та шляхи побудови держави зумовлює те, що за таких обставин неможливо визначити певний план дій, систематизувати напрямки щодо вирішення конкретних завдань суспільного та економічного розвитку.

Стратегічним напрямом сучасних вітчизняних економічних досліджень є широкий спектр проблем позитивної та нормативної теорії перехідної економіки в

умовах її системної соціально-ринкової трансформації. Осмислення змісту, внутрішніх механізмів, суперечностей та наслідків ринкових перетворень вимагає належного науково-теоретичного, методологічного обґрунтування та концептуального втілення. Розробка теорії перехідної економіки та шляхів її подальшого реформування має здійснюватися на якомога ширшій концептуально-методологічній основі, з урахуванням новітніх парадигмальних зрушень у світовій економічній науці та провідних тенденцій розвитку економічного аналізу.

Аналіз економічної літератури засвідчує, що за сучасних умов проблеми сутності та структури господарських систем постійно знаходяться у полі зору вітчизняних та зарубіжних дослідників, є предметом численних наукових дискусій. Теоретичні та методологічні аспекти вивчення перехідних економік знайшли певне висвітлення у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Провідну роль у теоретичних розробках зазначених питань відіграють праці: У. Ростоу, О. Тоффлера, Ф. Ліста, К. Маркса, Дж. Кейнса, А. Маршалла, Й. Шумпетера, Л. Мізеса, В. Ойкена, Ф. Хайека, Дж. Гелбрейта, В. Освальта, М. Олсона, Дж. Сороса, Дж. Стігліца, С. Фішера, В. Зомбарта, Дж. Кларка, П. Самюельсона, Я. Корнаї, Л. Абалкіна, О. Ананьїна, О. Бузгаліна, В. Гутника, Р. Нурєва, В. Гейця, А. Гриценка, Т. Артьомової, В. Дементьєва, А. Гальчинського, П. Єщенка, В. Тарасевича, А. Чухно, Н. Гражевської та ін.

Вирішення будь-якої наукової проблеми залежить від вибору адекватного аналітичного інструментарію, тобто визначення комплексу методів, що найбільше підходять з урахуванням специфіки об'єкту дослідження. Теоретичне вивчення господарських проблем перехідного періоду представляє особливу складність, оскільки для них важко визначити коло перспективних методів аналізу. Слабкий розвиток чи взагалі відсутність найважливіших ринків, домінування "неринкових" прикладів поведінки економічних суб'єктів, повільна зміна організаційних форм, що склалися, – усі ці обставини змушують шукати альтернативи традиційним методам, що використовуються в рамках мейнстріму сучасної економічної теорії, яка акцентує увагу в основному на рівноважних станах ринкової економіки, що склалися. Отже, метою даної роботи є аналіз та осмислення сучасних методологічних підходів до вивчення перехідних економік.

Перехідна економіка – це закономірне явище розвитку економічних систем, вона є специфічним етапом у процесі еволюційного розвитку економіки, коли стара суспільно-економічна система замінюється новою. Тобто, перехідним називають процес, у якому одна система знаходиться в стадії формування, а інша – в стадії розпаду. Економіка в цей період має певні ознаки: одночасне існування протягом певного часу старих і нових відносин та форм господарювання, нестійкість, альтернативний характер розвитку, історичність [3, с. 277]. Перехідний період можна визначити як період зміни базових, системоутворюючих інститутів суспільства, для якого характерною є інституційна нерівновага. Оскільки інститути зачіпають різні верстви суспільства, то і по-різному вони намагаються змінити існуючий порядок перехідного стану. Інституційна нерівновага виникає внаслідок розуміння суб'єктами господарювання можливості отримати трансформаційну ренту (яка може виражатися не тільки в грошових одиницях, але й в зміні соціального статусу, можливостях, інших благах, що супроводжують учасників соціально-економічних змін). Передумовою

перехідного періоду є неузгодження неформальних та формальних інститутів. Далі ці протиріччя нарошуються і одним із наслідків цього є зростання бюрократизму. Для приведення у відповідність протиріч між неформальними та формальними правилами необхідним є зміни змісту цих норм, що пов'язано зі значними витратами ресурсів та часу.

Перехідний період будь-якої держави дозволяє оволодіти і засвоїти масив новітньої інформації з навколишнього середовища. Відбувається відбір інформації та її адаптація з метою вибору варіантів подальшого руху і розвитку суспільства і держави в цілому. Саме це визначає негативні та позитивні риси перехідного періоду.

Позитивною рисою перехідного періоду є отримання переваг формування нових соціальних структур у їх чистому вигляді, коли старі форми докорінно руйнуються і на їх місці утворюються нові інституції. Цей процес повинен орієнтуватися на кращі світові традиції, тобто перехідна держава не перебуває у стані ізоляції, а може обирати для себе шляхи з досвіду, набутого людством за весь період існування. Повинен відбуватися серйозний пошук альтернатив подальшого розвитку, оскільки саме перехідні економічні системи є нестабільними системами, здатними до розвитку, які демонструють свою здібність постійно генерувати нові ідеї, нові структури, нові шляхи, інакше кажучи – варіанти, альтернативи розвитку системи.

Негативне зводиться до того, що не завжди набутий досвід є позитивним для перехідної економічної системи. Обов'язково повинні враховуватися національні особливості та цілі суспільного розвитку, характерні для держави, в якій відбуваються реформи. А тому поєднання певних внутрішніх особливостей зі світовими традиціями та реальне впровадження у життя результатів подібного поєднання складає певну складність та небезпеку для держави.

На початку 90-х років ХХ століття, після відновлення незалежності Україна мала шанс досить швидко перетворитися в одну з найрозвинутіших країн пострадянського простору. Для цього в неї були достатньо розвинена промисловість, включаючи такі сучасні виробництва, як авіа- і ракетобудування, системи космічного управління, достатньо освічене населення, високий науково-технічний потенціал, можливості для динамічного розвитку сільського господарства тощо. Але й ризики швидкої втрати своїх переваг були значними. Україна більше ніж інші колишні республіки була інтегрована в єдиний народногосподарський комплекс СРСР, значна частина економіки працювала на військово-промисловий потенціал, а основні фонди мали високий ступінь фізичної та моральної зношеності. Тому створення національного господарського комплексу, перехід на ринкові засади передбачали не лише зміну функціональних зв'язків, а й здійснення докорінної реструктуризації економіки, реалізацію нового плану розміщення продуктивних сил. Розв'язання цих завдань потребувало тривалого часу, значних ресурсів, а також чітких, цілеспрямованих і скоординованих дій, для чого необхідна ефективна система державної влади [1, 5].

Фахівці підкреслюють, що такі основоположні для формування ринкової економіки перетворення, як приватизація, потрібно було здійснювати на основі виробничого відтворення, господарювання й заробляння власності, а не на основі її перерозподілу. Необхідним було розуміння інверсійного характеру ринкової трансформації, коли ринкові перетворення здійснюються в зміненому й навіть зворотному порядку порівняно з класичним процесом [1, 5]. Адже економіка Заходу

до сучасної її структури рухалася від дрібної приватної власності до більш великої, від вільної конкуренції і вільного ціноутворення до монополії і включення механізмів державного регулювання. Економіка ж України, максимально одержавлена та зарегульована, мала рухатись у протилежному напрямі. Цю особливість не було враховано в рекомендаціях західних фахівців і реальних перетвореннях. Тому наслідки запроваджуваних заходів часто були протилежними очікуванням. Унаслідок ряду об'єктивних і суб'єктивних чинників, шанси України швидко наблизитись до розвинутих країн були втрачені, а ризики нівелювання своїх переваг значною мірою реалізовані [4, 4].

Важливим аспектом сьогодні для України є нерівномірність трансформації економічної системи на регіональному рівні, тобто існує значна регіональна асиметрія. Індустріальний та експортний потенціал базується на обмеженій кількості територій. Стримуючим фактором створення ефективного господарського порядку порівняно з іншими розвиненими економічними системами є неоднорідність ринкового простору, нерівність стартових умов ринкових реформ в різних регіонах держави, регіональна асиметричність зовнішньоекономічної взаємодії, формування депресивних регіонів і відставання від відносно благополучних регіонів.

Перехідний період – багатомасштабне соціально-економічне та політичне перетворення. Перехідна держава відображає усю трансформацію політичної, економічної та соціальної систем суспільства, інститутів, та передбачає комплексне й суттєве реформування усіх сфер життя, що є суперечливим та складним процесом аналізу та реалізації можливостей її реорганізації та розвитку. Перехідний стан економіки – надзвичайно цікавий феномен. І особливо цікаво, якщо його розглядати з точки зору взаємодії різних порядків, зокрема, офіційного (державного) і звичайного (неформального) права. Річ у тому, що зміна економічної та правової оболонки проходить через порівняно тривалий етап “інституціонального вакууму”, коли старі норми, які до цього регламентували господарську діяльність, відмінюються або з мовчазної згоди влади просто перестають дотримуватися, а нові ще не встановлені або, якщо встановлені, все ще залишаються не сприйнятими в повній мірі економічними суб'єктами як обов'язкові для виконання. На цьому своєрідному етапі безвладді, вирішальне значення набувають внутрішні норми людей, звичні для них принципи суспільної поведінки. Перш ніж нові юридичні правила стануть внутрішніми нормами, суб'єкти долають відчуття відторгнення нових правил, опору їм, небажання розставатися з усталеними звичками.

Більшість проблем, що виникають у ході трансформації господарської системи, обумовлені не тільки економічними причинами, а складною взаємодією політичних і економічних факторів, викликаних зміною інституціонального поля, структури прав власності, правил і механізмів прийняття рішень в сфері державної політики. У зв'язку з цим досить перспективним є використання для аналізу трансформаційного процесу методологічних принципів, характерних для теорії господарських порядків [5; 6]. На відміну від неокласичного підходу, теорія господарських порядків розглядає економіку не тільки через призму абстрактної конструкції “*homo economicus*”, але й шляхом прямого використання категорії господарського порядку, у рамках якого розгортається діяльність реальних економічних суб'єктів. Такий методологічний прийом надає досліднику додаткові можливості при поясненні особливостей

перехідної економіки.

Важливим є чіткий категоріальний поділ В. Ойкена між “правилами гри” і окремими “ходами в грі”: системні зміни поведінки набагато ефективніше здійснити шляхом зміни рамкового інституціонального порядку, ніж моральними закликами. Отже, звідси слідує, що поведінка суб’єктів господарювання обумовлена не тільки традиціями, звичаями, менталітетом і т. д., але й заданими державою та іншими суб’єктами (наприклад професійними об’єднаннями) рамковими умовами. При цьому такі рамкові умови можуть бути навіть більш значимими, ніж традиційні фактори, але одночасно і більш гнучкими, такими, що піддаються цілеспрямованим змінам. Тобто, можна очікувати на досить швидкі (не через багато поколінь, а протягом одного-двох поколінь) зміни поведінки суб’єктів господарювання через зміну рамкових економічних і політичних умов методами державної політики.

Рух від одного економічного порядку до іншого неминує супроводжується зміною поведінки суб’єктів господарювання, що діють в економічній системі. Частково такі зміни можуть бути спонтанними, тобто просто як реакція на зміну умов господарського життя. Але у більшості випадків вони обумовлені ліквідацією старих правил та норм економічної діяльності новими законами, які створюють реформатори. При цьому зміна економічної та правової оболонки не відбувається миттєво, вона вимагає часу як для самих реформаторів, так і для тих, хто повинен ними користуватися.

Господарська поведінка, що відповідає умовам повної конкуренції, – рідкісна ситуація не тільки в українській, але й у західній економіці. Вона припускає покірність суб’єкта господарювання перед ринковим рівнем цін на вироблену ним продукцію, зосередження всіх зусиль на мінімізації витрат виробництва товарів. Український ринок на сучасному етапі перебуває в початковій стадії становлення і тому говорити про реальність свободи конкуренції поки що ще рано. А оскільки немає реальності, немає і відповідної їй поведінки. Коли відсутні умови повної конкуренції, принцип еквівалентності, який повинен зберігатися при обміні товарами й послугами, повинен забезпечуватися однаковими моральними установками партнерів-суперників. В українській економіці проблема моральності постає особливо гостро, оскільки радянською владою були послаблені вбудовані в психіку людини моральні регулятори, а також зросли формальні обмеження, введені державою.

Для подальшої політики реформування української економіки необхідно зробити наступне. По-перше, зробити головним стратегічним завданням влади навчання населення вмінню жити в умовах ринкової економіки, ефективної конкуренції та політичної демократії. Правила ринкової поведінки або успадковуються та передаються в рамках структур громадянського суспільства, або, коли таких структур немає, свідомо й послідовно прищеплюються громадянам в процесі їх соціалізації. Україна не єдина країна, у населення якої відсутня поведінкова психологія ринкового типу. Обов’язок держави передусім і полягає в тому, щоб допомогти якнайшвидшому формуванню відповідної до ринку ідеології. По-друге, державна влада зобов’язана рішуче придушити асоціальні схильності приватних угруповань та організацій, що поспішили зайняти звільнену державою нішу економічного регулювання. Мова йде не тільки про кримінально-мафіозних утворення, але й про збережені і знову утворені в економіці монополні структури, які нинішнім законодавством вважаються

незаконними. По-третє, залишати “інституціональний вакуум” незаповненим небезпечно, держава повинна на час взяти на себе ті економічні функції, які життєво важливі для нормального розширеного відтворення економічної бази суспільства та нації, забезпечити захист конкурентних методів ведення господарства.

Методологічні суперечки серед дослідників загострюються, коли існуючі теорії втрачають спроможність пояснити ситуацію всім суб'єктам господарювання. В епоху Радянського Союзу трактування методів “Капіталу” цілком задовольняли потребу, оскільки теорія не була призначена для пояснення, а займалася обґрунтуванням вже прийнятих рішень. У період трансформації економічна теорія змінила забарвлення, але не методологію. У тому виді, у якому теорія існує сьогодні в Україні, вона виходить аж ніяк не з абстрактних, тобто “точних” моделей і не з реальних фактів, а скоріше з політичних рішень і гасел, які, як правило, мають коріння в західних уявленнях про ринкову економіку та демократичну державу, але, як правило, за ними й немає відповідного змісту.

Вадою є не сам по собі зв'язок економічної теорії з політикою, а скоріше підпорядкування теоретичного дослідження політичним рішенням, які найчастіше носять невзаємопов'язаний характер і переслідують в основному цілі зміцнення владних позицій. У цих умовах необхідним є реагування на конкретну ситуацію, що спонтанно виникає й швидко міняється, а зовсім не виявлення довгострокових тенденцій і взаємозв'язків. Але наука не повинна розуміти “реальні практичні інтереси країни, що реформується” так само, як і владні еліти. Конкретний аналіз окремих сфер і процесів, і тим більше конкретні рекомендації для економічної політики, результативні лише в тій мірі, у якій вони опираються на загальну, комплексну теорію, що описує і пояснює господарський устрій даної країни, тобто на теорію господарського порядку [2].

Якщо застосовувати до фактів “реформеного періоду” неокласичну теорію, то виникає абсурдна ситуація: моделі можуть показувати, що ринковий стан досягнутий, попит і пропозицію поводяться так, як і має бути при вільних ринкових цінах і автономних виробниках. І ці моделі ніяк не можуть виявити той факт, що лібералізація цін скасувала централізовано-адміністративне ціноутворення, але аж ніяк не забезпечила перехід до конкурентних цін (ціни стали встановлюватися децентралізовано, але залишилися адміністративними).

Для розробки теорії трансформації необхідно максимально використовувати досягнення теорії господарського порядку, яка подібно до концепцій нового інституціоналізму, розглядає сукупність реальних фактів з різних сфер життя в їхньому взаємозв'язку (одним з найважливіших є положення про “взаємозалежність порядків”) і в динаміці. Звичайно, вона повинна застосовуватися не сама по собі, не окремо, а в комбінації з основними елементами інших провідних економічних теорій. Жодний з напрямків економічної теорії на сучасному етапі не може розглядатися як вичерпний або єдино вірний.

Особливу значимість теорія господарського порядку здобуває в ситуації істотних змін загальних умов господарювання та економічного управління. Варто зазначити, що вона багато в чому збігається з еволюційною економічною теорією (відкидаючи при цьому радикальні положення деяких сучасних еволюціоністів, що заявляють про неможливість вивчення інститутів у зв'язку з їх безперервною та щосекундною

мінливістю), оскільки її предметом є не тільки готові господарські порядки, але й процес їх становлення та зміни. І особливо важливо, вона порушує питання про цілеспрямовані дії різних суб'єктів по формуванню певного порядку, тобто питання про створення порядків.

Неокласичні теорії або теорії рівноваги меншою мірою відповідають сучасному перехідному періоду не тільки тому, що вони розглядають моментні стани, абстрагуючись від їхніх змін у реальному часу, але й тому що виходять із існуючих вже ринкових відносин. Вони не пристосовані для аналізу мінливих рамкових умов, тим більше для порівняльного аналізу систем і системних змін. Ці теорії придатні і повинні використовуватися як інструмент аналізу взаємодії окремих елементів ринкової моделі, але не можуть виробити саму цю модель або пояснити її становлення. Теорія господарського порядку якраз і допомагає виявити форми, до яких потім можна застосовувати неокласичний аналіз.

Господарський порядок розуміється як сукупність правил і норм, встановлених і прийнятих у даному суспільстві. Нерозривно із цими правилами пов'язані ті форми, через які вони реалізуються, і механізми, що забезпечують таку реалізацію. Сутність концепції господарського порядку в тому, що не ідеології і не виробничі відносини, а принципи й правила господарювання та економічного управління відрізняють одну економічну систему від іншої. Число чистих ("ідеальних") видів господарських порядків обмежено, у найбільш абстрактному вираженні вони зводяться до двох порядків: мінове господарство та центрально-кероване господарство [6]. У реальній же дійсності існує безліч підвидів і перехідних форм. Теорія господарського порядку забезпечує проведення наукового аналізу в безлічі реальних фактів завдяки морфологічному принципу – виділенню з повсякденного господарського життя найпростіших фактів, доступних для теоретичного аналізу. Поступово, у ході розгляду взаємозв'язків цих простих елементів, на них нарощуються реальні деталі та особливості. Тим самим розвивається теоретичний апарат і в той же час не допускається відрив від фактів повсякденного господарського життя. Таким чином, концепція господарського порядку в трохи спрощеному вигляді зводиться до декількох основних принципів:

– сукупність усіх формальних і неформальних суспільних інститутів являє собою дані для рішень окремих господарств. Господарський порядок може бути встановлений державою або виростати в ході історичного розвитку;

– реальні типи господарювання мають конкретні особливості й визначаються специфікою навколишнього середовища (рамкових умов);

– окремі елементи господарювання та економічної політики взаємозалежні, тобто зміна одного з елементів повинна враховувати реакцію інших, при цьому взаємозв'язок господарсько-політичних елементів доповнюється взаємозалежністю порядків (господарського, політичного, державного та ін.) [2].

Трансформаційна політика, без концепції господарського порядку, витрачає величезні сили та засоби на рішення окремих, не взаємозалежних завдань, що звичайно приводить зовсім не до тих результатів, які очікувалися. Очевидно, що системна трансформація – комплексний процес, тому її дослідження не може бути чисто економічним або чисто політичним. Міждисциплінарний підхід є однією з найважливіших умов успіху при цьому.

Для системи, що трансформується, теорія та політика господарського порядку мають першочергове значення, тому що висувають на перший план проблему умов (середовища) господарювання та способів її зміни (поведінка змінюється в міру зміни середовища), а також питання про співвідношення еволюційного та свідомого формування порядку. Позитивний і нормативний підходи, моделювання та емпіричний аналіз, міждисциплінарні дослідження тут неминуче сплітаються. Тому реалізація політики господарського порядку в умовах системної трансформації здатна породити нові методологічні принципи й нові елементи теоретичного дослідження.

Теорія господарського порядку дозволяє розв'язати питання про співвідношення економіки і держави, про форми взаємодії цих сфер, оскільки в своєму класичному варіанті ця теорія виходила з найважливішої ролі держави у формуванні господарського порядку, але одночасно припускала максимальне відсторонення держави від регулювання господарських процесів. Спроби поліпшити реформи доданням державі невластивих для неї функцій (у тому числі збереженням старих функцій, що залишилися зі старої системи), так само як і безпосередня інтеграція держави в ринок обертається деформацією ринкової системи. Виключення ж держави з процесу трансформації може загрожувати поворотом розвитку у бік, далекий від шуканого ринкового господарства та демократичного суспільства.

Можна виділити певні принципи, за допомогою яких держава зможе функціонувати в якості сили, що встановлює порядок: по-перше, політика держави повинна бути націлена на те, щоб розпустити економічні владні групи або обмежити їх функції; по-друге, політико-економічна діяльність держави повинна бути націлена на створення форм економічного порядку, а не на регулювання економічного процесу; по-третє, необхідною є деконцентрація економічної влади; по-четверте, розвиток результативної конкуренції (в цій конкуренції виграс не просто найсильніший чи нечесний, чи той що має виняткові привілеї суб'єкт, а той хто найкращим чином задовольняє попит споживачів, забезпечуючи найкраще співвідношення затрат та результату [8, с. 445]). Хоча сучасна держава і не є достатньою силою, що встановлює порядок, вона могла б стати нею. Однією з передумов цього є наявність чітко визначеної економічної політики господарського порядку.

Підсумовуючи, варто зазначити, неоднозначність у розумінні змісту понять "перехідна економічна система", складність сучасних соціальних процесів, суперечливий характер їх протікання у різних країнах, наслідки глобальної світової кризи, різновекторність змін у різних сферах суспільного життя, а також наявність суб'єктивного моменту в їх оцінці, змушують дослідників шукати дієві інструменти вивчення перехідних економічних систем. Метою будь-якої перехідної держави є забезпечення її сталого розвитку, який, в свою чергу, є запорукою стабільної життєдіяльності суспільства, безпеки держави. Але необхідно враховувати, що перехідний період розвитку, як правило, супроводжується зростанням кількості та поглибленням кризових явищ у державі. Існує необхідність формування у перехідній державі ефективних механізмів соціального устрою, структурної перебудови та модернізації економіки і виробництва, інтенсивного розвитку науки. Система правових і політичних інститутів нашого суспільства ще не стабілізувалася. Таким чином, є можливість закласти в основу української інституціональної системи принципи демократичного та конкурентного порядку.

Використані джерела:

1. Гриценко А. А. Структура ринкового трансформування інверсійного типу / А. А. Гриценко // Економіка України. – 1997. – № 1. – С. 4-10
2. Гутник В. П. Концепция хозяйственного порядка: отживший методологический принцип или действенный инструмент изучения экономических систем? / В. П. Гутник // К вопросу теории и практики экономики переходного периода : материалы заседания Ученого совета ИМЭМО РАН 3-5 июня 1996 г. Под председательством академика В. А. Мартынова. – М., 1996. – Режим доступа: <http://www.litmir.net/br/?b=123624>
3. Єценко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка : навч. посіб. – К. : Вища шк., 2005. – 327 с.
4. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
5. Ойкен В. Основные принципы экономической политики : пер.с нем. / общ. ред. Л. И. Цедилина и К. Херрманн-Пиллата, вступ. сл. О. Р. Лациса. – М. : “Прогресс”, 1995. – 496 с.
6. Ойкен В. Основы национальной экономики : пер. с нем. / общ. ред. В. С. Автономова, В. П. Гутника, К. Херрманн-Пиллата. – М. : Экономика, 1996. – 351 с.
7. Про внутрішнє та зовнішнє середовище України в 2012 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.
8. Теория хозяйственного порядка: “Фрайбургская школа” и немецкий неолиберализм / В. Гутник, С. Афонцев. – М. : Экономика, 2002. – 482 с.

Untmoale Ю. В. Концепция хозяйственного порядка как действенный инструмент исследования переходных экономических систем.

В статье обобщены принципы хозяйственного порядка и доказана необходимость использования концепции хозяйственного порядка для анализа и исследования переходных экономических систем. Определены принципы формирования конкурентного порядка в трансформационной экономике.

Ключевые слова: конкуренция, концепция хозяйственного порядка, переходная экономика, трансформационная экономика.

Untmoale Y. Economic order conception as an effective research instrument for studying of transition economic systems.

The paper summarizes the principles of economic order. A necessity of using the economic order conception for analyzing and researching the transition economic systems are proved. The principles of competitive order in transformation economy are defined.

Keywords: competition, the concept of economic order, transition economy, transformation economy.

УДК 330.111.62(477)

Радченко В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

**ВЛАСНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНА ВЛАДА:
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ**

У статті досліджується проблема якісного переформатування відносин власності та економічної влади, які розглядаються в діалектичній єдності і в контексті створення сприятливих передумов для випереджаючого розвитку економіки України, утвердження ефективної соціально-економічної системи. Для розв'язання досліджуваної проблеми потрібно забезпечити в країні розвиток як всієї системи відносин власності, так і економічної влади.